

Gestolen verkiezingen?!

De jeremiade en volgehouden leugen van Donald Trump dat de Democraten de presidentsverkiezingen stalen, klinkt ons nog vers in de oren. Het escaleerde in een opruiende toespraak en de bestorming van het Capitool.

Is dit ook mogelijk bij ons? Het zit er wellicht niet meteen aan te komen maar onmogelijk is het niet. Eén iets is immers zeker: democratie met al haar gaven en gebreken is broos maar refererend naar Amanda Gorman ook veerkrachtig. ‘But while democracy can be periodically delayed, it can never be permanently defeated.’

Ook in ons land toeteren sommigen dat België geen democratie is omdat de twee taalgemeenschappen niet adequaat in de federale regering vertegenwoordigd zijn. Dat kan uiteraard een mening zijn maar een feit is het niet. De vorming van de regering De Croo is immers volgens de vigerende regels gebeurd. Dat men de van kracht zijnde regels in vraag stelt en wil aanpassen, is volkomen legitiem. Insinueren dat er zaken gebeuren tegen de regels in is dit niet. We moeten dan ook waakzaam blijven dat het verschil tussen waarheid en opinie niet verdampt. Nog waakzamer moeten we zijn opdat volgehouden leugens finaal niet als feiten worden aangenomen.

‘Als de regering van Alexander De Croo de rit uitdoet tot 2024 zal er 12 van de laatste 16 jaar geen rekening gehouden zijn met de democratische meerderheid in Vlaanderen.’ Dergelijke uitspraken bespelen vooral de onderbuik en voeden de antidemocratische sentimenten en vormen finaal een gevaar voor de democratie. We moeten dus wakker blijven. Vita vigilia est, wist Plinius de Oudere eeuwen geleden al.

Verkiezingen winnen is immers één zaak, winnen aan de onderhandelingstafel iets helemaal anders. De grootste heeft niet noodzakelijk gewonnen. Het betekent hoogstens dat men aan zet kan komen. Helemaal niet dat men erbij moet zijn.

Vlaams Belang was er tot op heden nooit bij. Je weet wel, het cordon sanitaire. Vervelend voor de partij? Uiteraard. Antidemocratisch? Helemaal niet. De partijen die een coalitie vormden, hadden immers een meerderheid.

Ook op lokaal vlak hoor je in de context van de coalitievorming of de burgemeesterssjerp geregeld het woord ‘antidemocratisch’ vallen.

Ook lokaal valt de grootste partij soms uit de boot valt. Hoe komt dit? Talrijke al dan niet strategische overwegingen. In de mate van het mogelijke wil men een coherent inhoudelijk beleidsverhaal. Gelijkenissen in de programma’s zijn dan uiteraard van belang. Niettemin, geregeld doet het verhaal er helemaal niet toe. Als men maar aan de macht komt. Hoe men het ook draait of keert, politiek gaat over macht. Zolang de verworven macht gebruikt wordt om idealen te realiseren, is er weinig aan de hand. Het is echter niet altijd zo. Goede persoonlijke contacten tussen de sterkhouders van de onderhandelende partners spelen eveneens een belangrijke rol. Goede ervaringen in de meerderheid zijn ook een pluspunt. Vaak wordt in

dergelijke omstandigheden de coalitie verder gezet. In zee gaan met gekozenen zonder of met slechts een heel geringe bestuurservaring houdt ongetwijfeld risico's in. Een ander element is dat men, indien mogelijk, een rechtstreekse lijn naar Brussel wil. Verder zijn er vaak nog openstaande rekeningen. Men werd door partij X in het verleden uit de meerderheid gewipt en nu dient de kans zich aan om politiek 'wraak' te nemen. Ten slotte speelt 'wiskunde' ook een rol. Het zeteloverschot van de meerderheden is vaak beperkt. Met hoe minder men is hoe meer men aan zijn trekken komt.

De Vlaamse regering Jambon wil 'inbreken' in dit proces. Vanaf 2024 heeft de lijsttrekker van de grootste lijst veertien dagen lang een exclusief initiatiefrecht om een coalitie te vormen. De regering wil op die manier de partijpolitieke afspraken achter de schermen, waarbij bedisseld wordt wie burgemeester wordt of waarbij partijen met een voorakkoord de grootste lijst buitenspel zetten, aan banden leggen. Benieuwd naar het resultaat want de achterpoortjes blijven bestaan. Als men de grootste partij buitenspel wil zetten, moet men 14 dagen extra geduld hebben.

Ook de manier waarop de burgemeester wordt aangeduid, verandert in 2024. De kandidaat met de meeste voorkeurstemmen in de grootste fractie van de coalitie wordt vanaf 2024 automatisch burgemeester. Ook hier is het nog steeds lang niet zeker dat de kandidaat met het hoogste aantal voorkeurstemmen de nieuwe burgemeester wordt. Als zijn/haar partij niet in de meerderheid zit, kan men naar de sjerp fluiten. Ook hier zal men horen weerklinken 'antidemocratisch'.

In een wat verder verleden werd er geopperd om de burgemeester rechtstreeks te verkiezen. Het kwam er in Vlaanderen niet van. Zou Vlaanderen veranderd zijn in een bananenrepubliek mochten we voortaan de burgemeester rechtstreeks verkiezen. Helemaal niet. Niettemin zijn er een aantal nadelen die op zijn minst tot nadenken stemmen. In wezen gaat het om gemeenteraadsverkiezingen. We kiezen de leden van de gemeenteraad waaruit uiteindelijk het College van Burgemeester en Schepenen verkozen wordt. Een ander mogelijk nadeel van rechtstreekse burgemeestersverkiezingen is een eventuele 'cohabitation'. M.a.w. een burgemeester die geen lid is van de meerderheid in de gemeenteraad. Bevorderend voor de werking van het lokaal politiek bestuur is dit niet.

Brengt de rechtstreekse verkiezing andere kandidaten op de burgemeestersstoel? Niet noodzakelijk. Uit onderzoek blijkt immers dat sinds 2000 in minstens 75% van de Vlaamse gemeenten de burgemeester diegene was die bij de gemeenteraadsverkiezingen het hoogste aantal voorkeurstemmen behaalde. Bovendien kwam de burgemeester ook in de meeste gevallen uit de grootste politieke partij.

Laat ons dan ook Hans Achterhuis 'Ik geloof in de kunst van het vreedzaam vechten' en Hannah Arendt 'het geluk om samen politiek te bedrijven' volgen. Aan politieke strijd die vervelt tot geweld hebben we geen boodschap.